

ONS FRYSLÂN

Verkiezingsprogramma 2023-2027
SP Fryslân

[FRYSLAN.SP.NL](https://www.fryslan.sp.nl)

VOORWOORD

Tijd om te kiezen voor belangen van mensen!

Fryslân is in beweging. Steeds meer mensen krijgen door dat het zo niet langer kan, dat de marktwerking niet meer werkt, dat het tijd is voor een andere samenleving. Volgens de neoliberale theorie zou marktwerking zorgen voor meer concurrentie en daarmee lagere prijzen en betere kwaliteit. Het tegendeel blijkt en dat ziet iedereen dagelijks om zich heen: de kosten stijgen en de kwaliteit gaat alleen maar achteruit. Veel mensen worden boos en schoppen tegen alles wat met politiek te maken heeft. Die woede is terecht en heeft de politiek aan zichzelf te danken. De SP knokt daarom voor verandering.

Menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit zijn de drie kernwaarden van de SP, die wij als meetlat gebruiken. Het lijkt tegenwoordig bijna normaal dat we elkaar bestrijden in plaats van samen te leven en samen te werken aan een samenleving waar iedereen mee kan doen en kansen krijgt. Inkomensverschillen nemen toe, sociale zekerheid neemt af. Verzorgingshuizen gaan dicht, er is minder thuiszorg, de wachtlijsten in de jeugdzorg worden alsmar langer en verpleegkundigen, huisartsen, politieagenten, jeugdhulpverleners, leraren, buschauffeurs, recreanten, boeren en andere groepen hebben geen andere keus dan actievoeren, omdat het water hen aan de lippen staat. Juist nu zijn onze kernwaarden belangrijker dan ooit.

Wij horen vaak dat de provincie geen invloed heeft op de regering, maar niets is minder waar. De Statenleden kiezen de leden van de Eerste Kamer en is er intensief overleg met onze Tweede Kamerfractie. Een grote SP zorgt ervoor dat de sociale zekerheid weer herpakt wordt en de puinhopen van alle rechtse regeringsperiodes weer aangepakt gaan worden. Een stem op de SP is een stem tegen het grootschalige kapitalisme. Het wordt tijd dat provincies zelf de zeggenschap gaan pakken. Tijd om afscheid te nemen van de loze kreet “daar gaan wij niet over” of “het is geen kerntaak”, want wij gaan er wel over!

Hanneke Goede
Lijsttrekker SP Fryslân
10 december 2022

INHOUD

VOORWOORD.....	4
ONS FRYSLÂN.....	5
ONZE ENERGIE.....	6
ONS VERVOER.....	7
ONZE HUIZEN.....	8
ONZE GROND	9
ONZE INDUSTRIE	10
ONZE NATUUR.....	11
ONZE CULTUUR	12
ONZE RECREATIE	13
ONZE OVERHEID.....	14
TOT SLOT.....	15

ONS FRYSLÂN

Samenleving, Welzijn & Sport

In een samenleving zijn mensen het meest belangrijk en niet de winsten, de wegen, de gebouwen, de instellingen of de regels. Daarom vindt de SP dat ook de provinciale overheid er in de eerste plaats voor de mensen is.

Voor de SP staan de gezondheid en het welzijn van de mens centraal. Ook hier ligt een taak voor de provincie om ieder dorp en iedere buurt bereikbaar, leefbaar en duurzaam te houden of te maken. Hieronder vallen openbaar vervoer, breedtesport, duurzame woningbouw en vitale (kleine) kernen.

Daarom willen wij:

- Dat Fryslân een inclusieve provincie blijft, waar huidskleur, afkomst, geloof en seksuele voorkeur niet mogen uitmaken;
- Dat de provincie Doarpswurk en Duurzame Dorpen blijft financieren;
- Dorpshuizen en wijkgebouwen ondersteunen (dorpshuizenregeling);
- Het lepen Mienskipsfûns¹ structureel verhogen;
- Organisaties zoals Zorgbelang, COC en Tûmba structureel subsidiëren;
- Dat de provincie zich actief gaat inzetten om huisartsen, apotheken en andere zorgverleners aan te trekken;
- Dat huisartsen op het platteland apotheekhoudend blijven;
- Dat de provincie de breedtesport ondersteunt. Er gaat geen geld meer naar topsport;
- Dat onze sportbibliotheek in de hele provincie wordt ingevoerd, waarbij de minima financieel worden ondersteund;
- Dat de provincie de aandelen van Thialf verkoopt, bij voorkeur aan de landelijke overheid;
- Thialf verduurzamen en breder gebruiken (evenementen en concerten);
- Geen zomerijs in Thialf;
- Eerlijke verdeling opvangplekken tussen gemeenten;
- Ruimte voor kleinschalige opvang;
- Geen “spreidingswet” die dit niet regelt;

¹ IMF, mogelijkheid om geld aan te vragen voor een burgerinitiatief. Kan 3x per jaar ingeschreven worden. Wordt maximaal 1x per initiatief toegekend.

ONZE ENERGIE

Energie & Klimaat

De politiek heeft de macht over onze energie verkocht en overgelaten aan de markt. De energierekening wordt almaar hoger, terwijl de energiemaatschappijen lachend rijk worden van ons geld. Die macht pakken we terug.

In plaats van mensen over te leveren aan het winstbejag van de markt, gaan we als provincie weer zelf onze energie regelen en zelf de regels bepalen. Wat is nodig op korte termijn en wat voor de langere termijn? Waar wordt energie opgewekt en waarmee? Dat besluiten we met elkaar. De hoge energierekeningen pakken we als eerste aan.

Daarom willen wij:

- Dat energie als basisbehoefte voor iedereen betaalbaar en toegankelijk moet zijn;
- Een Provinciaal Energiebedrijf, waarbij de winsten terugvloeien naar de mienskip;
- Zonnepanelen op daken en niet in de natuur. De provincie volgt daarom de zogenaamde 'zonneladder²' als het gaat om duurzame energie;
- Geen grote wind- en zonneparken op land en in de Waddenzee;
- De lokale opwekking van duurzame energie in gemeenschapshanden; dus niet in handen van een grote investeerder;
- Dat dorpen de mogelijkheid krijgen om dorpsmolens te plaatsen;
- Dat boerenbedrijven, industrie en buurten waar mogelijk, naast zonnedaken, ook 'Groninger windmolens³' (15m) mogen plaatsen;
- Dat windmolens een gekleurde wijk krijgen, om vogel- en insectensterfte tegen te gaan. Een zichtbare wijk zorgt dat ze er niet meer tegenaan vliegen;
- De opslag van duurzame energie stimuleren; zoals inzetten op accu's en energie op piekmomenten omzetten in waterstof;
- Inzetten op warmte middels aquathermie;
- Energieverspilling en lichtvervuiling bij bedrijven en overheden tegengaan;
- De capaciteit van het stroomnetwerk versterken;
- Geen kerncentrales in Fryslân;
- Geen opslag van kernafval of CO₂ in de Fryske bodem;
- Geen nieuwe winning van (schalie)gas en zout op Frysk grondgebied en in of boven de Waddenzee;
- Geen fracking;

² Zie afbeelding pagina 16

³ Windmolen van 15m, welke vrijwel niet opvalt in het landschap

ONS VERVOER

Mobiliteit & Openbaar vervoer

De SP ziet het OV als basisvoorziening, maar de zeggenschap is verkocht aan de markt. De afgelopen jaren zijn er in het OV veel buslijnen geschrapt of gestrekt. De bussen rijden minder vaak en niet meer door kernen heen. Vaste lijnen worden verwisseld voor opstappers, lijntaxi's of de buurtbus.

Het OV moeten voor iedereen bereikbaar en betaalbaar zijn. Wij pleiten dan ook voor een Provinciaal Vervoersbedrijf, zodat we als Fryske samenleving zelf weer de macht hebben over ons vervoer, personeel eerlijk betaald krijgt en er geïnvesteerd kan worden in (klimaatneutraal) toekomstbestendig materieel, zonder winstbejag en torenhoge prijzen voor een buskaartje.

De auto zal in Fryslân een belangrijk middel blijven voor verplaatsing. Waar mogelijk moeten andere manieren van vervoer, zoals de fiets, OV en deelauto's, gestimuleerd worden. Het bestaande wegennet moet voldoende kwaliteit hebben en er moet niet worden bezuinigd op het onderhoud daarvan.

Daarom willen wij:

- Dat het OV in provinciale handen komt;
- Dat OV voor iedereen bereikbaar en betaalbaar wordt;
- Dat in elke dorpskern een bushalte komt, zodat stads- en dorpscentra weer goed bereikbaar worden met het OV, we draaien gestrekte lijnen terug;
- Dat de tarieven voor het OV worden verlaagd;
- Stads- en streekvervoer gratis maken voor 65+, 12-, scholieren die geen recht hebben op een OV-jaarkaart en mensen met een beperking;
- De verdringing van reguliere banen in het OV stoppen; daar waar banen zijn, komen geen vrijwilligers; eerlijk loon voor werk;
- Andere manieren van vervoer stimuleren, zoals fiets, OV en deelauto's;
- Niet bezuinigen op het onderhoud van het bestaande autowegennet;
- Transferia aan de rand van de grote kernen en het autoluw maken van de kernen ondersteunen;
- De ontwikkeling en uitvoer van de Lelylijn⁴ eerst kritisch volgen, maar staan wij er in de basis positief tegenover;
- Stoppen met de uitruil van woningbouw tegen de Lelylijn, het 'Deltaplan'⁵;
- Dat provincie Fryslân zich blijft verzetten tegen het rekeningrijden, aangezien wij als plattelandsprovincie onevenredig hard geraakt worden;
- Dat je in Fryslân overal veilig kunt wandelen en fietsen;

⁴ Treinverbinding van Lelystad, via Emmeloord over Heerenveen en Drachten, naar Groningen en misschien naar Duitsland. In ruil voor 3 miljard vanuit Den Haag voor de Lelylijn, plaatst het noorden tot 220.000 huizen extra. In 2023 start een onderzoeksc commissie over het tracé.

⁵ Een woningbouwplan voor het noorden, waarbij tot 220.000 extra woningen geplaatst worden in de noordelijke provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Flevoland.

ONZE HUIZEN

Volkshuisvesting & Wonen

De door de politiek aangerichte wooncrisis treft ook Fryslân hard. Als SP willen we meer bouwen naar behoefte, in plaats van voor de winst. Zowel ouderen als jongeren willen graag in hun eigen stad of dorp blijven wonen en moeten hier dan ook de mogelijkheid voor krijgen. Als SP willen we de kernen mogelijkheid tot groei geven. Dit kan zowel binnen de bestaande bebouwing als ook uitbreiding zijn van de bestaande kern. Ruimtelijk moet bekeken worden naar de meest geschikte opties die de leefbaarheid en natuurwaarden zo min mogelijk aantasten. In principe onteigenen wij niet voor woningbouw.

Nieuwe woningen worden toekomstbestendig en duurzaam gebouwd, waarbij wij voorkeur geven aan sociale woningbouw, starters en minima.

Daarom willen wij:

- Prioriteit voor het bouwen voor jongeren, minima en starters (huur en koop);
- Minimaal 40% sociale huurwoningen, ook in het laagste segment;
- Dat nieuwe woningen toekomstbestendig en duurzaam gebouwd worden en indien mogelijk energieneutraal met lage energierekeningen;
- Dat ook bestaande woningen veilig, schoon, duurzaam en bij voorkeur energieneutraal worden gemaakt;
- Het subsidiëren van isoleren van bestaande woningen prioriteit geven;
- De Fixteams⁶ financieel ondersteunen;
- Dat mensen levensloopbestendig kunnen wonen in hun eigen woonomgeving;
- Zorgbuurthuizen in elke kern;
- Bij voorkeur 'inbreiden' en niet uitbreiden;
- Onnodige leegstand tegengaan;
- Zelfsbewoningsplicht om uitbuiting door huisjesmelkers te voorkomen;
- Bij nieuwbouw het landelijke karakter behouden;
- Collectief aangelegde en bekostigde zonnepanelen op alle geschikte, tot dusver onbenutte daken. De opbrengst van de panelen bijvoorbeeld gebruiken om huizen naar een hoger energielabel te brengen, te beginnen met de sociale huursector;
- Daar waar funderingsschade (door paalrot, verzakking en lage grondwaterstanden) ontstaan is aan huizen en boerderijen in het veenweidegebied, zorgen dat de provincie haar financiële verantwoordelijkheid neemt om dit op te lossen;
- Geen woningbouw uitruilen tegen de Lelylijn;
- Zoeken naar mogelijkheden om monumentale panden en beschermde dorpsgezichten te verduurzamen

⁶ Waar energiecoaches vaststellen hoe een woning energiezuiniger gemaakt kan worden, voeren Fixteams dat uit, door met kleine bespaarmaatregelen de energielasten voor bewoners te verlagen

ONZE GROND

Landbouw en Weidevogels

Dat de SP voor het beschermen van natuur is, betekent niet dat we tegen boeren zijn. Sterker nog: de SP wil méér boeren. Dat kan als de boer met een kleiner bedrijf ook een fatsoenlijk inkomen heeft. Om dit te bereiken is schaalverkleining nodig, in plaats van de opgelegde schaalvergroting, die ten koste gaat van boeren en de natuur, alleen voor winst voor banken en grote bedrijven heeft gezorgd.

De veestapel moet krimpen en boeren moeten duurzamer kunnen gaan produceren om mens, dier en natuur beter te beschermen. Landbouw en veeteelt zijn noodgedwongen uit hun voegen gegroeid, door intensivering en schaalvergroting. Dat gaat ten koste van natuur en milieu en van het dierenwelzijn. De toekomst van de boeren staat hierdoor op het spel.

Het goed inzetten van de miljarden landbouwsubsidie levert directe klimaatwinst en gezonde natuur op en maakt kleinschalige eerlijke landbouw mogelijk. Ook hier zorgen we ervoor dat het geld echt daar komt waar het nodig is en verduurzaming gegarandeerd is.

Daarom willen wij:

- Dat boeren grondgebonden en circulair werken;
- Dat de boer een eerlijke prijs krijgt voor zijn product;
- Diervriendelijke veehouderijen en zijn wij tegen megastallen;
- Biologische boeren, eventueel in combinatie met natuurbeheer en/of kleinschalige recreatie;
- Stoppen met het gebruik van chemische kunstmest;
- Engels raaigras vervangen door kruidenrijke weiden;
- Meer bloemen- en kruidenstroken langs weilanden en maisvelden;
- De greppels terug in het weiland;
- Het gebruik van pesticiden die schade aanbrengen aan mens en natuur verbieden;
- Stoppen met bollenteelt op vruchtbare landbouwgrond;
- Meer plas-dras ter bevordering van de weidevogels;
- Wat betreft de ganzenschade eerst kijken naar preventieve maatregelen;
- Wilde katten vangen en steriliseren;
- Schaduwplekken in het weiland voor het vee toestaan;
- Dat de solitaire bomen ook in weidevogelgebieden blijven staan;
- Meer aandacht voor het verschil tussen de verschillende soorten boeren; biologische, natuurinclusieve en gangbare boeren produceren en werken verschillend;
- Het aantal hectares voedselbossen, zowel agrarisch als particulier, vergroten;
- Kortere lokale voedselketens stimuleren, waardoor voedsel rechtstreeks bij de consument terecht komt (zoals een streekmarkt of restaurant);
- Terug naar kleinere/lichtere landbouwmachines;
- Het grondwaterpeil zo spoedig mogelijk verhogen;
- Dat er goed gekeken wordt naar boerenbedrijven. Vrijwillig stoppen kan altijd, gedwongen uitkoop moet zoveel mogelijk voorkomen worden en er moet altijd een mogelijkheid tot verplaatsing bij komen;

ONZE INDUSTRIE

Industrie, bedrijventerreinen en stikstof

Fryslân heeft verschillende soorten industrie en bedrijven, vaak aanwezig op de bedrijventerreinen naast steden en dorpen. Als provincie hebben we bedrijventerreinen nodig, terwijl we ondertussen ook zuinig moeten zijn op onze omgeving en het landschap. Bedrijventerreinen moeten voldoen aan regels en niet onnodig uitbreiden.

Naast kleinschalige industrie op bedrijventerreinen is er ook grotere industrie aanwezig binnen de provincie, wordt er gas en zout gewonnen en is er een militaire vliegbasis. Binnen de provincie worden door industrie en landbouw schadelijke stoffen uitgestoten. De uitstoot van deze stoffen moeten we zien te beperken.

Daarom willen wij:

- Dat oude(re) bedrijventerreinen worden opgeknapt en onderhouden. Dan is aanleg van nieuwe bedrijventerreinen vrijwel niet nodig;
- Dat bestaande industrieterreinen eerst worden volgebouwd voordat overgegaan wordt tot het toewijzen van nieuwe industriegronden;
- Bij nieuwe bedrijven eerst kijken of dit bedrijf meerwaarde heeft voor de samenleving en natuur;
- Dat op bedrijventerreinen circulair wordt gewerkt;
- Dat bij nieuwe, grootschalige industrie eerst wordt onderzocht of deze aangesloten kan worden op het energienetwerk;
- Geen nieuwe blokkendozen (zoals distributiecentra en dergelijke);
- Dat woningen voorrang krijgen boven bedrijventerreinen als het gaat om netwerkruimte en bouwgrond;
- Zorgvuldig toezicht houden op de REC en andere chemische industrie;
- Bij het reduceren van stikstof niet alleen kijken naar boeren, maar ook naar de industrie;
- Stikstofrechten binnen onze eigen provincie houden, met maatwerk aan de provinciegrens bij verkoop aan buurbedrijven;
- Geen verkoop van Fryske stikstofrechten aan de grote uitstoters (waaronder Schiphol/Lelystad, TATA-Steel, Chemelot, Eemshaven, Maasvlakte, REC);
- Scherp toezien op industriële lozingen en overbemesting;
- Dat de vervuiler betaalt voor hogere waterprijzen. De prijs van schoon water wordt alsmaar hoger;
- Geen nieuwe winning van (schalie)gas en zout op Frysk grondgebied en in of boven de Waddenzee;
- Geen fracking;
- Verzet tegen de opening van vliegveld Lelystad;
- De overlast van Vliegbasis Leeuwarden beperken;
- De uitstoot van stikstof (zowel NH₄ als NO_x, dus ammoniak en fijnstof), methaan, lachgas en CO₂ beperken;

ONZE NATUUR

Omgeving, Biodiversiteit en Water

Natuur en biodiversiteit zijn heel belangrijk. We hebben diversiteit nodig. Met veel verschillende soorten planten, bomen, kruiden, grassen en bloemen zorgen we voor een veelvoud aan voedsel voor insecten. Deze insecten zijn nodig voor bestuiving, ze zijn de vuilnismannen van de natuur, voedsel voor de weidevogels en daardoor een belangrijke schakel binnen de voedselketen van de mens. Biodiversiteit gaat over alle flora en fauna en dus niet alleen over het planten-, bomen- en insectenleven. De SP zou dan ook graag zien dat er binnen de provincie veel meer inheemse kruiden, bloemen, bomen en planten gezaaid en geplant worden, zodat de inheemse insecten ook meer en betere kansen krijgen. Naast het aanplanten en zaaien, wil de SP ook de betegeling tegengaan. Hoe minder tegels, hoe minder opwarming vanaf de tegels en hoe beter het water infiltreert in de grond.

Daarom willen wij:

- Ervoor zorgen dat alle bermen worden ingezaaid met inheemse bloemen en kruiden;
- Dat bermen gefaseerd en ecologisch gemaaid worden en water gefaseerd en ecologisch gehekkeld wordt;
- Met behulp van Stichting Steenbreek mensen bewust maken van biodiversiteit en van het feit dat water moeilijk wegloopt in een volledig betegelde tuin;
- Dat er strengere regels komen voor het kappen van bomen;
- Een herplantplicht voor overheid, woningbouw, bedrijf en particulier na het kappen van bomen;
- De leeftijd van de boom (CO₂-opslag) leidend maken bij herplant (bij kappen van een oude boom meer nieuwe, jonge bomen aanplanten);
- Meer locaties vrijmaken voor waterberging, zowel bij wateroverlast als voor een buffer in de zomer;
- De grondwaterstanden waar mogelijk in de hele provincie zo snel mogelijk verhogen, in eerste instantie in de veenweidegebieden;
- Goed zicht houden op verzilting en zorgen voor passende oplossingen;
- Meer samenwerken met de natuurorganisaties (Friese Milieufederatie, Staatsbosbeheer, Fryske Gea, vogelbescherming, Bond van Friese Vogelwachten, -IVN Natuureducatie e.a.);
- Dat alle preventieve maatregelen worden uitgevoerd, voordat er aan jacht wordt gedacht;
- Dat er door de provincie geholpen wordt bij het toepassen en financieren van wolfwerende maatregelen, niet alleen binnen aangewezen wolvengebieden, maar ook daarbuiten;
- Een verbod op plezierjacht;
- Dat recreatie nooit ten koste mag gaan van de natuur, daarom bewaken we de rust en ruimte in de natuur- en recreatiegebieden;

ONZE CULTUUR

Fryske Taal en Erfgoed

De Fryske taal is één van de twee erkende Rijkstalen en de Fryske cultuur is een cultuur op zich. De SP vindt het belangrijk dat de Fryske taal een levende taal blijft en dat de Fryske cultuur wordt gestimuleerd. Wij willen het gebruik van het Frysk op allerlei terreinen bevorderen.

De SP vindt dat cultuur een belangrijke drager is van de Fryske identiteit. De stimulering van cultuur, muziek en dans, vooral de basis daarvan, is van essentieel belang. De provincie moet hierin een belangrijke rol spelen.

Ook bezit Fryslân verschillende musea, die afhankelijk zijn van subsidie. Deze musea zijn waardevol voor de inwoner, maar ook voor de Fryske geschiedenis. Als SP willen wij zorgen dat deze musea blijven bestaan en toegankelijk en betaalbaar zijn voor iedereen.

Daarom willen wij:

- Het gebruik van de Fryske (streek)taal en Fryske cultuur behouden en stimuleren en dit zichtbaar maken;
- Dat de Fryske taal, cultuur en sport op scholen en bij de landelijke overheid worden gepromoot;
- Niet-commerciële vakdocenten aanstellen, zodat elke school goed Frysk onderwijs kan geven;
- Dat de Fryske Akademy een belangrijke rol gaat spelen op alle thema's die met de Fryske taal en cultuur te maken hebben;
- Een tweetalenbeleid (Frysk en Nederlands) in Fryslân;
- Zorgen dat de Fryske tolk in heel Nederland zijn werk kan doen en daarvoor een reële vergoeding en reiskosten ontvangt;
- De belangrijke Fryske musea voldoende ondersteunen om de Fryske geschiedenis te bewaren;
- Zorgen dat Omrop Fryslân subsidie krijgt en behoudt;
- De basis van taal- en cultuuruitingen, zoals o.a. dans, muziek en toneel versterken;
- De amateurkunst stimuleren en subsidiëren; zonder basis geen top;
- Een overkoepelende samenwerking met gemeenten, zodat leerlingen op het gebied van o.a. kunst, (pop)muziek en dansles kunnen krijgen van (niet-commerciële) vakdocenten;
- De openbare (gemeentelijke) muziekscholen ondersteunen, zodat iedereen de kans krijgt muziek te leren;
- Dat de provincie het voortouw neemt op het gebied van taal, cultuur, enz. door zelf het goede voorbeeld te geven en projecten te financieren;
- Het Frysk cultureel erfgoed, waaronder monumenten, behouden en beschermen, en daar de gemeenten op aanspreken;

ONZE RECREATIE

Toerisme & Wadden

Toerisme en recreatie dragen bij aan het welzijn van mensen en moeten daarom voor iedereen toegankelijk zijn, maar dit mag nooit ten koste gaan van de natuur of dierenwelzijn. Een groot deel van de recreatie en toerisme vindt plaats op de Waddeneilanden en op het water. We moeten als provincie een balans vinden tussen toerisme, recreatie en natuur.

Daarom willen wij:

- Initiatieven ondersteunen die het ook voor de minima mogelijk maken om te kunnen recreëren;
- Dat recreatie en toerisme bereikbaar en betaalbaar zijn voor iedereen;
- Kleinschalige recreatie, bijvoorbeeld bij boeren, behouden en stimuleren;
- Dat recreatie nooit ten koste gaat van de natuur dus bewaken we de rust en ruimte in de natuur- en recreatiegebieden;
- Investeerders die campings opkopen en veranderen in vakantieparken voor de rijken weren; dit geldt ook voor de opkopers van jachthavens voor luxueuze verhuur;
- Kampeerterreinen en jachthavens behouden voor de mensen met kleine beurs;
- Het kopen van een tweede huis met leegstand voor grote delen van het jaar tegengaan;
- Meer samenwerken met de Waddenvereniging;
- De veerdiensten zelf exploiteren en de markt stoppen;
- Gratis OV op de Fryske eilanden, zodat deze autoluw kunnen worden;
- Dat de provincie gaat zich hard maakt voor betere bereikbaarheid van de Waddeneilanden en goede vaargeulen;
- Een verbod op gas- en zoutwinning in de Waddenzee of in de Noordzee boven de Wadden;
- Geen windmolens in de Waddenzee en de Noordzee boven de Wadden;
- Dat de provincie er alles aan doet om de Unesco-werelderfgoedstatus te behouden;

ONZE OVERHEID

Financiën & Bestuur

De komende jaren moet de provincie goed kijken naar inkomsten en uitgaven. Er komt een herindeling van het Provinciefonds aan, waarbij de kans groot is dat Fryslân minder geld gaat ontvangen uit Den Haag. Met het rekeningrijden verdwijnen de opcenten bij de inkomsten en hiervoor verwacht Den Haag dat er een andere inkomstenbron gevonden gaat worden. De SP wil de rekening niet neerleggen bij de inwoners, maar dat Den Haag de tekorten gaat compenseren.

Fryslân heeft een eerlijk, transparant en goed communicerend bestuur nodig. Een bestuur dat er in eerste instantie zit voor de Fryske inwoners (inkomen, gezondheidszorg, taal, cultuur, sport, musea, natuur, ov), gevolgd door het mkb (bestaanszekerheid, locatiezekerheid, bereikbaarheid). De miljoenenbedrijven, die ook veel van de subsidie opslurpen, redden zichzelf wel. Daarom moeten deze van de SP ook financieel meer gaan bijdragen in de provincie.

De provincie is in de ogen van de SP niet voor de grootste schreeuwers of de dikste beurzen, maar voor ons, de inwoners.

Daarom willen wij:

- Een provinciaal fonds voor armoedebestrijding;
- De bezuinigingen op maatschappelijke en natuurorganisaties terugdraaien;
- Dat bestuurders van instellingen die subsidie ontvangen niet meer verdienen dan een ministersalaris; doen zij dat wel, dan kan de subsidie worden gekort of helemaal niet worden verstrekt;
- Dat als aandeelhouder van o.a. Vitens, Windpark Fryslân en Alliander, de provincie meepraat in het voordeel van de Fryske inwoner.
- Dat de provincie de aandelen van Thialf verkoopt, bij voorkeur aan de landelijke overheid. Een provincie hoort geen aandeelhouder te zijn van een sportaccommodatie zoals Thialf;
- De opbrengst van windmolens op Fryske bodem inzetten voor de leefbaarheid en het eigen OV;
- Dat de provincie inwoners een stem geeft via een raadgevend referendum;
- Dat omwonenden vanaf het begin meer en beter worden betrokken bij provinciale plannen;
- Het facilitair personeel weer gewoon in dienst van de provincie nemen;
- Dat Fryslân een zelfstandige provincie blijft;
- Circulair werken, overal waar dat mogelijk is, ongeacht welke sector;

TOT SLOT

De afgelopen vier jaar heeft de SP al belangrijke successen behaald:

- In Ternaard hebben wij een grote demonstratie opgezet tegen de gaswinning onder de Waddenzee. Wij zijn een van de partijen die hier het hardst protesteren tegen gas- en zoutwinning in de provincie;
- We hebben, samen met andere partijen, van Fryslân een Regenboogprovincie gemaakt;
- Er komen geen datacenters in onze provincie. Dat wordt juridisch vastgelegd.
- Fryslân is ambassadeur geworden van Stichting Steenbreek.
- Daar waar mogelijk wordt er in mei niet gemaaid.
- Op initiatief van de SP is een enquête uitgezet onder de boeren, om te inventariseren waar de knelpunten zitten in de bedrijfsvoering en het overgaan naar biologisch of natuurinclusief boeren.
- Er is een pilot sportbibliotheek opgezet (met als uitgangspunt de minima).
- Bermen worden ecologisch gemaaid.
- Er gaat stikstof gemeten worden bij Vliegbasis Leeuwarden, zowel voor de sluiting als tijdens de sluiting (5 maanden in 2023) en na de sluiting.
- Er wordt gekeken of de boekjaren van Thialf en de provincie gelijk kunnen lopen.
- Er is een expertmeeting georganiseerd over energieopwekking en energieprijzen. Naar aanleiding hiervan, hebben we, met meerdere partijen, een motie aangenomen gekregen om de mogelijkheid te onderzoeken waarmee eigen energieopwekking en distributie mogelijk wordt gemaakt.
- Dankzij het initiatief van de SP wordt €5.000.000,- van de opbrengsten van WindPark Fryslân gebruikt voor het isoleren van koopwoningen voor mensen met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum!

We startten de discussie over energie en energiecoöperaties. We willen de winsten terugbrengen naar de samenleving. Thialf is een ander aandachtspunt. Hier gaat ongelooflijk veel geld heen. Geld waarmee we veel andere dingen kunnen regelen.

Voorstellen om de provincie mooier en veerkrachtiger te maken heeft de SP mee ingediend. We maken ons hard voor een robuuste natuur, biodiversiteit, schoon oppervlaktewater, meer bomen, preventie vóór jacht, het dierenleven (zoals de wolf en het damhert), een hoger grondwaterpeil, ons Fryske landschap, meer kleinschalige agrariërs, maar ook sociale en betaalbare woningbouw daar waar het kan, koopkracht, eerlijke prijzen en vergoedingen, stoppen met aanbesteden, personeel in dienst nemen in plaats van inhuren, een eigen energiebedrijf, een eigen ov-bedrijf, sporten voor iedereen mogelijk maken en het gelijker trekken van inkomensverschillen.

Veel kunnen we zelf binnen de provincie aanpakken. Waar dat niet lukt, gaan we in overleg met gemeenten en de landelijke overheid. Juist de SP is de partij die het verschil kan maken om Fryslân leefbaar en bereikbaar te houden, vanwege onze unieke werkmethode waarmee we altijd het geluid van de straat ophalen en vertolken in Provinciale Staten.

Wij lopen niet weg voor onze verantwoordelijkheid. We hebben eerder meebestuurd en zullen dit zo nodig weer doen. Maar niet tegen elke prijs. Onze kernwaarden, menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit, zullen ook hierbij de belangrijkste richtlijn zijn. Als dat betekent dat wij in een bestuursprogramma de leefbaarheid verder achteruit zien gaan, de bereikbaarheid verder zien verschromelen en er keuzes worden gemaakt die zorgen dat de tweedeling nog groter wordt en marktwerking en kapitalisme verder om zich heen grijpen, dan zullen wij deze periode vol trots plaatsnemen in de oppositiebanken.

